

Novi umetniški direktor opere SNG Opera in balet Ljubljana –

dirigent in pianist Marko Hribernik

V tem obdobju pogovori nastajajo kot dopisniško novinarstvo. Na varni razdalji in z uporabo elektronskih medijev. Le predstavljam si lahko, kako bi se iskri mečevanje z besedami, če bi se z novim umetniškim direktorjem opere SNG Opera in balet Ljubljana, Markom Hribernikom, srečala na pogovoru v živo. Kultivirani odgovori izražajo njegovo osebnost, izjemno motiviranost za delo ter veliko pripravljenost sodelovanja s sodelavci na različnih ravneh. Izkušenj mu, kljub mladosti, ne manjka. Na glasbeno pot je stopil kot pianist. Diplomiral je v razredu profesorja Acija Bertoncija, ki je prav gotovo razpiral krila njegovi vedoželjnosti, že zelo kmalu pa je odkril razsežnosti dirigiranja in se na ljubljanski Akademiji vpisal še v razred prof. Antona Nanuta, nato pa nadaljeval študij dirigiranja na Univerzi za glasbo na Dunaju v razredu prof. Uroša Lajovca. Zaključil ga je 2004 z odliko in od takrat sodeluje z vsemi slovenskimi orkestri in obema nacionalnima opernima gledališčema. Kot dirigent se uveljavlja tudi v mednarodnem prostoru, svoje znanje pa predaja študentom Akademije za glasbo v Ljubljani kot docent dirigiranja.

Že takoj na začetku prevzema nove funkcije v ljubljanski Operi je dirigenta Marka Hribernika, Opero in tudi širšo glasbeno javnost pretresla vest ob prezgodaj umrli sodelavki, asistentki režije Ireni Svoltjšak. Njegov tankočutni spomin na sodelavko nam je razkril, da je na mestu umetniškega vodje končno humanist z veliko začetnico, ki se zna prikloniti delu sodelavcev.

Fotografija: Eva Krizaj

- **Mesto novega umetniškega direktorja SNG Opera in balet Ljubljana ste prevzeli v enem izmed najtežjih obdobj za delo na glasbeno-gledališkem odru, ko je ravno petje postalo ena od najbolj ogrožajočih dejavnosti. Kaj lahko v tem obdobju, ob spoštovanju vseh omejitev, kot umetniški vodja delate s svojim ansamblom in kako lahko nagovarjate, spodbujate npr. pevske soliste, zboriste?**

Pomembna je predvsem stalna komunikacija z umetniškimi korpusi. Ker je delo delno ali v celoti onemogočeno, je treba spodbujati posameznike k skrbi za telesno in duševno kondicijo. Ko sodelavci začutijo, da vodstvu, kljub nezmožnosti za normalno delo, za njihovo psihofizično in umetniško stanje ni vseeno, se bodo počutili varne in sprejete, kar je najpomembnejši element v našem razmerju. Vsekakor se trudimo, kolikor je v danih omejitvah mogoče, omogočati delo vsem umetniškim skupinam.

- **SNG Opera in balet Ljubljana se je v zadnjih desetletjih spopadalo s krizami vodenja, žal pogosto povzročene tudi z nespametnimi odstavitvami in nastavitvami ravnateljev. Kontinuiteta, ki je pomembna za kakovostno rast, se ni mogla ustvariti, prav tako se v umetniškem ansamblu nista mogli vzpostaviti zaupanje in zadovoljstvo s potezami vedno svežih umetniških vodij. Kaj vas je motiviralo, da ste se prijavi na razpis? V danih razmerah pa me zanima tudi vaša notranja motivacija za delo?**

V času, ko sem se odločal za prijavo na to odgovorno mesto, je ustanova doživljala notranjo moralno krizo. Zavedam se, da so osnova dobrega dela dobri medčloveški odnosi. Glede na to, da preživimo v

službah velik del svojega življenja, je to še toliko bolj pomembno. Če pa govorimo o poustvarjanju umetnosti, je medčloveška harmonija nujna.

Ena od glavnih osebnih motivacij je skrb za svoje notranje ravnovesje, posvečanje sebi. To sem dojel tudi kot osebni apostolat svoje kandidate. Energije, ki se iz vodstva pretakajo po celotni hiši, so neverjetne. Če sodelavci začutijo nesebično željo vodstva po dobrobiti vseh, po dobrih predstavah in dobrih odnosih, je uspeh zagotovljen.

- **Glede na to, da ste bili kot dirigent že nekaj let stalni zunanji sodelavec ljubljanske Opere, ste verjetno dobro seznanjeni z zmožnostmi, kakovostjo in slabostmi ansambla, ki ga prevzimate. V kakšni kondiciji je zdaj vaš ansambel oz. ali ga zdaj v teh razmerah sploh lahko ocenite?**

Ker z ljubljansko Opero kot dirigent sodelujem že od leta 2004, umetniški stroj res dobro poznam.¹ Vsaka glasbena hiša ima svojo dušo in svoj značaj, tako tudi naša. Vsi ansambli so kakovostni, in ko pokažejo svoj maksimum, se lahko primerjamo z najboljšimi nacionalnimi opernimi hišami. Treba je skrbeti za pomlajevanje kadra in s tem povezane pravilnike za upokojevanje. Posebej umetniški javni zavodi morajo imeti možnost dostojne in pravočasne upokojitve svojih starejših članov in s tem odpiranje mest za mlado silo, ki samo čaka, da odpre svoja krila.

- **Kaj je za vas dobra opera? Na katere kriterije se boste najbolj oprli, kateri**

¹ Op. uredništva: Marko Hribernik je v SNG Opera in balet Ljubljana med drugim dirigiral predstave *Ljubezen in kapital* Janija Goloba, *Deseta hči* in *Koda L Milka Lazarja*, *Figarova svatba* W. A. Mozarta itd.

- **se vam na začetku ne zdijo zelo bistveni?**

Dobrih oper je veliko. Lahko pa govorimo o dobrih in manj dobrih postavitev. V svoji umetniški viziji sem izpostavil nekaj segmentov, ki se mi zdijo bistveni pri izbiri programa. To je stilna pestrost v smislu žanra in glasbene epohe, režija v skladu s partituro in jasnim ter za širše občinstvo razumljivim konceptom.

- **Kakšni so vaši cilji za rast ansambla in kako nameravate to doseči?**

Za rast ansambla sta najpomembnejši dve stvari. Prva je program, ki mora v svoji naravi vsebovati različne tehnične zahtevnosti; vemo, da je Mozart dober za higieno orkestra in da Rossini za pevca predstavlja druge tehnične probleme kot Verdi. Druga stvar pa so dobri dirigenti. Ti lahko z rednim stikom z ansambli dosežejo nesluten napredek. Pomembna sta tudi načrtovanje vaj in, najpomembnejše, splošno dobro delovno vzdušje v odnosih.

- **Kaj bo vaše glavno vodilo pri izbiri repertoarja in koliko svobode vam je pri načrtovanju programa sploh podeljeno? Sprašujem vas po vašem konceptu programa v naslednjih štirih letih?**

Program je, kot sem že omenil, bistven element v delovanju neke operne ustanove. Na splošno želim več predstav in premier. Vsaka sezona mora vsebovati vsaj tri dela iz železnega repertoarja operne literature. Ta dela so najprivlačnejša za občinstvo. Tudi opereta ne sme manjkati. Ta je najboljša kar v prevodih v slovenski jezik.

Posebno mesto pa mora imeti podpiranje naše slovenske operne in baletne ustvarjalnosti. Prav bi bilo, da se vsako leto izvede vsaj ena slovenska opera ali balet. Skladatelji čakajo na priložnosti in ministrstvo bo moralo prisluhniti tej nuji.

● **Če bi imeli povsem proste roke in proračun, tolikšen kot na primer züriška opera, katere bi bile vaše prve poteze v vlogi novega umetniškega direktorja in, seveda, kakšen program bi si zamislili?**

Če bi živeli v taki pravljici, bi bila moja prva gesta seveda angažma prestižnih gostov, ki vedno prinesejo medijski in kakovostni preskok. Ampak mene bolj zanima potencial, ki ga imamo in je premalo izrabljen. Prepričan sem, da s pozitivnim pristopom lahko presežemo navidezne limite ... Po tem je pot samo navzgor. O tem sem trdno prepričan.

● **Kako nameravate znova pritegniti obiskovalce? Svetovna gledališča opozarjajo, da bo vnovični zagon zaradi prevelikega predaha izjemno težak. Posledice bodo prav gotovo opazne v prihodnjih sezonah. Razmišljate o kakšnih posebnih »prijemih«?**

Kljub številnim skeptičnim držam svetovnih poznavalcev sem sam prepričan, da opera ne bo izumrla. Ljudje komaj čakajo,

da se znova začnejo oplajati z živo umetnostjo. Tako je moje mnenje ravno nasprotno – po nasilni odtujitvi se bodo umetnosti še bolj razmahnile.

● **Kolikor sem vas spoznala, ste široko odprta oseba in pripravljeni na sodelovanje. Predstavljam si, da se boste podali na pot koprodukcij, sodelovanj med slovenskimi, morda tudi mednarodnimi institucijami. Ali nam o tem že lahko kaj poveste?**

Ko človek spozna, da je majhen, a nepogrešljiv del celote, je ideja o sodelovanju nekaj čisto normalnega. Naj živi sodelovanje!

Le tako bomo lahko presegli trde okove klasificiranja, deljenja na slabe in slabše, zlaganega prestiža ... To je tako kot pri vsakem živem bitju – vsaka posamezna celica ima kakovosti, ki same po sebi ne pridejo do izraza, če jih ne izraža v sodelovanju z drugimi celicami, vse skupaj potem tvorijo nekaj tako lepega, kot je prekrasen cvet vrtnice ali, če hočete, človeško telo.

● **Kot profesor dirigiranja na Akademiji za glasbo ste v zadnjih letih lahko dobro spoznali številne mlade talente. Kakšne priložnosti bodo zdaj, po nastopu te funkcije, dobili mladi dirigenti, študentje petja in vsi tisti glasbeniki, ki jih delo v gledališču navdušuje?**

Brez vključevanja mladih ni prihodnosti. Treba jim je dati priložnost, da se pokažejo. Veliko jih bo ob tem spoznalo, da niso za ta težki posel, nekateri pa se bodo razvili v steber naše glasbene ustvarjalnosti in poustvarjalnosti. Žal je v naših glavah še vedno ukoreninjen vzorec ogroženosti. Prepričan sem, da je prostora dovolj za vsakogar, ki si želi.

● **Ali mislite, da so operne zgrade in nezgode SNG Ljubljana že zrele za kakšen dober operni libreto? In če je odgovor pozitiven, kdo bi ga, po vašem mnenju lahko dobro napisal in komu bi zaupali glasbo?**

Ravno pred nekaj dnevi je bil pri meni skladatelj Alojz Ajdič, ki mi je v izvajanje ponudil pripravljeno komično opero *Miši v operni hiši*. Pronicljiv libreto velikega poznavalca operne režije in posebej naše operne hiše Vinka Möderndorferja je kot nalašč za to. Opera kot unikatna umetniško-socialna ustanova z vsemi svojimi nadtimi divjami, sebe polnimi tenorji, neverjetnimi odrskimi in zaodrskimi peripetijami kar nagovarja pisatelje in filmarje, da ustvarjajo na to temo.

● **Ali imate sicer kakšno svojo zamisel, kakšne vsebine bi se morali pojaviti na opernem odru, pa se do zdaj še niso oz. so bile premalo poudarjene?**

O tem sem veliko povedal že pri prejšnjih vprašanih. Morda osebno razmišljam o pomembnosti operne ustvarjalnosti s konca 19. in 20. stoletja. V tej epohi imamo na voljo umetnine, ki so bile do zdaj pri nas zaradi premajhne orkestrske jame neizvedljive, vendar ne bo več tako. Izvajamo namreč prenovo in povečanje te. Dosegli bomo zmogljivosti, ki bodo zadostne za izvedbo večjih glasbenih del modernejšee operne zgodovine.

● **Naša revija se pripravlja v karnevalskem mesecu, in če ne bi bilo strogih pandemijskih ukrepov, bi morda obiskovalce lahko povabila na Ples v maskah. Pa končajva pogovor s tremi izjavami, zapisanimi v priročniku za »izjemne poznavalce« opere, ki jih tudi pri nas pri vseh izobrazbenih profilih nikoli ne zmanjka. Zanima me, s katero izmed spodnjih izjav bi se globoko strinjali.**

»Ko greste v opero, pustite pamet doma in vzemite s sabo samo ušesa.«

(Johann Christoph Gottsched)

Strinjam se, da je glasba osnovni nosilec sporočila opere. Vse drugo mora biti le njena nadgradnja. Res pa je, da opera od poslušalca, predvsem od novih opernih zanesenjakov, zahteva določeno izobrazbo. Zelo priporočljivo je, da si poslušalec pred predstavo prebere vsaj potek osnovne zgodbe. Res je tudi, da režiserji danes zahtevajo od poslušalcev več kot nekoč, ko je pevec stal na rampi in pel.

»V operi je vedno preveč petja.«

(Claude Debussy)

Ne vem, ali bi se z dragim in spoštovanim Claudom strinjala Bellini in Donizetti ... Vsekakor je glasbeni izraz impresionizma nekaj drugega kot izraz vrha dobe belcanta.

»Pogosto se vprašujem, ali stvarnik opere ne bi bil po prvem eksperimentalnem naporu rajši odnehal, če bi bil mogel predvideti, kako velikanski kup težav prinaša na svet.«

(sir Thomas Beecham)

S to izjavo se v popolnosti strinjam in sem prepričan, da ji bo pritrdil vsak, ki se je preizkusil v ustvarjanju in poustvarjanju te velike forme. Zato še toliko bolj nagovarjam vse, ki so odgovorni za obstoj naše opere: spodbujajmo operno umetnost! Naj živi opera!

Veronika Brvar

